

Velké smutné oči malého radikála

Josef Chuchma

Jeden příběh o uhranutí školou povinného chlapce nacistickou ideologií, tři jeho různé podoby. Na začátku stál román novozélandsko-belgické spisovatelky Christine Leunens *Nebe v kleci* (2004). O patnáct let později se látky scenáristicky a režijně volně chopil novozélandský režisér Taika Waititi. Film *Králíček Jojo* měl globální ohlas, tuzemskou distribuci neminul. A počátkem letošního června, za osobní účasti autorky knihy na premiéře, uvedla Městská divadla pražská dramatizaci pod názvem *Můj malý vůdce*, v níž je rovněž leccos jinak než v románu.

Christine Leunens, David Košťák: *Můj malý vůdce*

Režie: Tomáš Ráliš
 Dramaturgie: Martin Satoranský
 Divadelní adaptace: David Košťák
 Scéna: Jakub Peruth
 Kostýmy: Anna Havelková
 Hudba: Ivo Gregorec Sedláček
 Světelný design: Klára Pavlíčková

Městská divadla pražská – Rokoko,
 premiéra 6. června 2026

Petra Tenorová (Johannesova matka), Tomáš Krutina (Johannes) a Evellyn Pacoláková (tchyně) Foto Patrik Borecký

O právě končící sezoně se v případě Městských divadel pražských (MDP) dá konstatovat, že co do skladby repertoárových novinek stíhala jedna dramatizace prozaické předlohy druhou. Jen za poslední zhruba půlrok: *Zničit* (autor knihy Michel Houellebecq), *Nana a Zabiják* (Émile Zola), *Doktorka z domu Trubačů* (Ilona Borská), *Hříšní lidé města pražského* (Jiří Marek), *Jak se stát jiným* (Édouard Louis), *Zpráva o stavu manželství* (Nick Hornby) a – *Můj*

malý vůdce (Christine Leunens). Kde také pořád brát, když máte obsluhovat tři scény a potřebujete do nich skoro večer co večer dostat tisícovku lidí (ABC má kapacitu 500 míst, Komédie 300 a Rokoko 200 míst)? To pak nutně ve světové i domácí nedramatické literatuře prstíčkem hledáte a říkáte si, co by asi tak mohlo zabrat, a třeba i být o něčem.

Takže *Nebe v kleci* transformované na jeviště divadla Rokoko do *Mého malého*

vůdce. Přepsání příběhu se chopil David Košťák (jinak umělecký šéf Malého divadla v Českých Budějovicích) a režie Tomáš Ráliš. Bylo by ovšem bývalo korektní, kdyby v informacích o inscenaci MDP uvedla, kdy a kde kniha česky vyšla (Jota, 2020) a že autorkou překladu je Ina Leckie; ostatně některé věty z něj jsou překlopeny do replik, jakkoli Košťák jinak v příběhu provedl vcelku výrazné posuny. Jako kdyby tušil...

Elsa (Marie Anna Myšíčková) a Johannes (Tomáš Krutina)
Foto Patrik Borecký

Pražští inscenátoři se už střídým, dá se říct funkcionalisticky strohým pojetím scénografie, kterou navrhl Jakub Peruth, odklonili od meziválečné a válečné vizuality Vídně, do níž je román Christine Leunens situován, a dobový místopis metropole textem prosakuje. Velká šedivá stěna s hlubokými výklenky či z ní vystupujícími vertikálními plochami, které slouží jako sedačky nebo stůl, zastane celý dům. Kostýmy navržené Annou Havelkovou odkazují na německým nacismem stíženě časy jen volně, tvarovými náznaky, staženou barevností, ale jejich celkový střih je modernější. V inscenaci je sice explicitně řečeno, že běží o rakouskou metropoli, antisemitská rétorika ideologií zmasírovaného obyvatelstva tu zaznívá naplno, některé válečné realie jsou zvukově a světelně evokovány, avšak vizuální pojetí inscenace směřuje k určité abstrakci, či lépe nadčasovosti, která chce příběh posunout k dnešní době. Ostatně když mladé radikály pojme fanatický běs a vrhnou se do tance, děje se tak na tvrdé elektronické beaty zmixované s promluvmi v německém jazyce.

„Jmenuji se Johannes Ewald Detlef Betzler. Narodil jsem se 25. března 1927 ve Vídni,“ začíná první kapitola románu *Nebe v kleci*. Ve zmíněném filmu ztělesňuje Johannesese v době natáčení dvanáctiletý Roman Griffin Davis, kdežto v MDP se bez dětského herce obešli, Johannesem je člen souboru Tomáš Krutina a ničemu to nepřekáží. V roli obstál obdobně jako nedávno Anna Kameníková v *Plechovém bubínku* na Zábradlí, kde hraje chlapce, jenž si zakázal

růst, Oskara Matzeratha. Krutina nepřehrává, nepitvoří se, ve výrazu a zejména pohledu jako by byl neustále přítomen údiv a jakýsi smutek, i když se Johannesese chopí nacistický radikalismus s binární logikou „my“ versus „všichni ostatní“. Jako kdyby beztak tušil, že věci jsou složitější a ideologie nevysvětlí a neospravedlní vše. Tím spíše se Johannesova vnitřní nejistota projevuje ve druhé polovině inscenace, kdy v domě narazí na židovskou dívku Elsu (hostující Marie Anna Myšíčková), kterou v domě ukrývají jeho matka a babička, jež fanatismu nepropadly a snaží se tiše, ale konkrétně vzdorovat. Johannes si k Else pozvolna nachází vztah, nakonec milostný, který se v něm sváří s oficiální státní direktivou.

Za zmínku určitě stojí, že ve srovnání s předlohou David Košťák a dramaturg Martin Satoranský anulovali přítomnost Johannesova otce, ten je zde po smrti, pouze slovně vzpomínán, kdežto v románovém příběhu zastává velmi výraznou pozici, spolu se svou ženou jasně stojí na straně humanity. Kromě v zásadě nutné početní redukce postav je důvodem ovšem ještě něco jiného, a pro poselství inscenace podstatnějšího: Johannesova matka (Petra Tenorová), její tchyně (Evellyn Pacoláková) a židovská dívka Elsa vytvářejí pomyslnou ženskou alianci vůči hrubíanskému chlapčáctví, jež hochka k sobě přitáhlo. Tvůrci v programu explicitně hovoří o tom, že se dotýkají manoféry a vlivů některých politiků a influencerů na dospívající chlapce, ale tohle je daleko spíše na papíře dodaný význam, než aby se znatelně

a zaznamenaníhodně projevoval v samotném jevištním dění. *Můj malý vůdce* sice má v sobě určitou dávku historické edukativnosti, ale nevnučuje a nepoučuje. Fenomén radikálnosti teď natolik visí ve vzduchu, že je naopak dobře, že inscenace lacině nepomrkává na nynější poměry a neverbalizuje „poselství“ k dnešku. A fakt, že Johannes ve druhé polovině inscenace obsluhuje kameru, takže i tady se dočkáme live cinema, je sice současný technologický prostředek, ne však něco, co by návštěvníkovu mysl nutně směřovalo k influencerství a manoféře.

Nebudu zapírat, že jsem na *Mého malého vůdce* šel s určitou předpojatostí, protože jsem různých dramatizací v poslední době divácky absolvoval pozhnaně a nejedna z nich mi přišla jako trochu vypulirované scénické čtení, které jsem si mohl odpustit, to je lepší si doma číst nebo si pustit audioknihu. Ačkoli je nynější inscenace Tomáše Ráliša na pohled méně ambiciózní než jeho předchozí režie v MDP, totiž *Zničit*, strádá titul z Rokoka literátskostí méně než Houellebecqovská lamentace nad světem uváděná v divadle Komedie. *Můj malý vůdce* je zvládnuté řemeslo ve všech svých složkách, slušná „malá“ inscenace, v níž lze kromě jiného se zájmem sledovat pěknou hereckou symbiózu Tomáše Krutiny, Marie Anny Myšíčkové a hostujícího Jiřího Chadraby (všem třem je pětadvacet) s o dvě generace staršími Radimem Kalvodou a Evellyn Pacolákovou. Věkově se mezi nimi nachází Petra Tenorová, ale jako Johannesova matka je věrohodná a scéna, kdy je na ní vykonán nejvyšší trest, je z těch, které se dají označit za mrazivé. ●